

ΠΟΛΥΤΡΟΠΗ ΑΡΜΟΝΙΑ
ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ 12-4-2021
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΕΝΝΙΑ (9)
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ

A1.

αὐτός: νόμῳ

αὐτοῖς: τοιοῦτους ἄνδρας

A2.

1. Σ « ἔκ τε τῆς ἐμποδῶν παιδείας ταραχώδης ἢ σκέψης»

2. Λ « Ὅτι μὲν οὖν τὰ ἀναγκαῖα δεῖ διδάσκεισθαι τῶν χρησίμων, οὐκ ἄδηλον»

3. Σ « Βάναυσον δ' ἔργον εἶναι δεῖ τοῦτο νομίζειν καὶ τέχνην ταύτην καὶ μάθησιν, ὅσαι πρὸς τὰς χρήσεις καὶ τὰς πράξεις τὰς τῆς ἀρετῆς ἄχρηστον ἀπεργάζονται τὸ σῶμα τῶν ἐλευθέρων ἢ τὴν διάνοιαν»

B1.

Και ο Πλάτων και ο Αριστοτέλης θεωροῦν ὅτι βασικό ζητούμενο εἶναι ἡ επίτευξη τῆς ἀρμονικῆς συνύπαρξης τῶν πολιτῶν και ἡ εξασφάλιση τῆς ευδαιμονίας μέσα στην πόλη. Στο πλαίσιο αὐτό ο Πλάτων στην Πολιτεία ἀποδίδει στον νόμο τρεῖς βασικές λειτουργίες, που ἀποτελοῦν τις ἀναγκαῖες προϋποθέσεις για τὴν ευδαιμονία τῆς πόλης. Οι λειτουργίες αὐτές δηλώνονται με τρία μετοχικά σύνολα («συναρμόττων, ποιῶν και ἐμποιῶν»).

Με τὸ πρῶτο μετοχικό σύνολο ο Πλάτωνας προβάλλει τὴν κοινωνική λειτουργία του Νόμου, τὴν ἐπιδίωξη, δηλαδή, τῆς κοινωνικῆς συναρμογῆς-συνοχῆς τῶν πολιτῶν. Πρώτιστο μέλημα του νόμου, λοιπόν, εἶναι ἡ δημιουργία τῶν προϋποθέσεων που θα ὁδηγήσουν στην ἀρμονική συμβίωση τῶν πολιτῶν. Για να ἐπιτευχθεῖ αὐτό, ο νόμος χρησιμοποιεῖ δύο μέσα : τὴν

πειθώ και τη βία, όπως αναφέρει ο Πλάτων και σε άλλο του έργο (Νόμοι, 722b). Με την πειθώ επιδιώκεται η εκούσια υπακοή των πολιτών στο νόμο. Ο νόμος χρησιμοποιεί, δηλαδή, λογικά επιχειρήματα, προβάλλει υγιή πρότυπα και εκπαιδεύει τους πολίτες, ώστε να συνειδητοποιήσουν τον κοινωνικό τους ρόλο, να παραμερίσουν το προσωπικό τους συμφέρον, να συνεργαστούν με τους συμπολίτες τους και να προσφέρουν ό,τι είναι δυνατόν στο κοινωνικό σύνολο. Η μέθοδος αυτή απευθύνεται κυρίως στους πεπαιδευμένους πολίτες. Υπάρχουν, όμως, πολίτες και μέλη της κοινωνίας, οι οποίοι δεν πείθονται με τον λόγο. Σ' αυτούς ο νόμος επιβάλλεται με τη βία. Ο όρος δηλώνει εδώ τον εξαναγκασμό (ή καταναγκασμό) των πολιτών να συμμορφωθούν σε όσα ορίζει ο νόμος, με τη χρήση των ποινών, των κυρώσεων που επιβάλλονται στους απείθαρχους. Η άσκηση «βίας» δεν σημαίνει ότι ο νόμος επιβάλλεται με τρόπο τυραννικό και αυταρχικό, ούτε περιλαμβάνει μέτρα που αποσκοπούν στην εξόντωση των απείθαρχων πολιτών. Η μέθοδος αυτή απευθύνεται, κυρίως, στον «ἄπειρον παιδείας ὄχλον», στους απάιδευτους πολίτες που δεν έχουν συνεισφέρει με την πειθώ και εξακολουθούν να «πολυπραγμονούν», να υπερβαίνουν τα όρια που έχουν τεθεί στη δραστηριότητά τους, και κατά συνέπεια δεν συνεισφέρουν στη συνοχή της πόλης και διαταράσσουν την κοινωνική αρμονία. Ο καταναγκασμός, όμως, μπορεί να εφαρμοσθεί και σε όσους πεπαιδευμένους δεν έχουν συμμορφωθεί με την πειθώ, ακόμα και στους άρχοντες, που δεν ζουν όπως τους επιβάλλει ο νόμος και το συμφέρον της πόλεως.

Με το δεύτερο μετοχικό σύνολο ο Σωκράτης αποδίδει στον Νόμο οικονομική λειτουργία. Ο Νόμος επιβάλλει μια από τις βασικές ιδρυτικές αρχές της ιδανικής πολιτείας, τον καταμερισμό της εργασίας. Αυτό σημαίνει ότι κάθε πολίτης, ανάλογα με την τάξη στην οποία ανήκει, υποχρεώνεται να προσφέρει στην πόλη αυτό που μπορεί να προσφέρει («τῆς ὠφελίας ἦν ἂν ἕκαστοι τὸ κοινὸν δυνατοὶ ὧσιν ὠφελεῖν»), χωρίς να υπερβαίνει τα όρια των δυνατοτήτων και ικανοτήτων του, των αρμοδιοτήτων και καθηκόντων του. Κάθε τάξη πρέπει να κινείται μέσα στα αυστηρά πλαίσια που έχουν τεθεί : οι δημιουργοί να

παράγουν αγαθά και να συντηρούν τους πολίτες, οι φύλακες –επίκουροι να φρουρούν την πόλη και οι φύλακες-βασίλεις να την διοικούν. Έτσι, τις σχέσεις μεταξύ των πολιτών χαρακτηρίζει η αλληλοβοήθεια, η αλληλοπροσφορά, η συνεργασία, και η αλληλεγγύη, που εξασφαλίζουν τη συνοχή της πόλης, την ομαλή συμβίωση και την κοινή ευδαιμονία.

Με το τρίτο μετοχικό σύνολο δηλώνεται η παιδαγωγική και πολιτική λειτουργία του Νόμου, ο οποίος έχει χρέος να διαπλάθει («έμποιῶν») «ἀγαθούς πολίτες», ικανούς και άξιους να διατηρούν τη συνοχή της πόλης («ἐπὶ τὸν σύνδεσμον τῆς πόλεως»). Για να γίνει αυτό, ο Νόμος θέτει όρια και περιορισμούς στις ατομικές επιθυμίες των πολιτών, ώστε να υποταχθούν στη λογική. Παράλληλα, καλλιεργεί την κοινωνική τους συνείδηση, προάγει την πολιτική κοινωνικοποίησή τους. Επιδιώκει, δηλαδή, να διαμορφώσει πολίτες που θα συνειδητοποιούν την προτεραιότητα του κοινού συμφέροντος έναντι του ατομικού και θα λειτουργούν υποτάσσοντας την ατομικότητα στη συλλογικότητα.

Ο Αριστοτέλης από την άλλη θεωρεί ότι η παιδεία πρέπει να είναι αντικείμενο κρατικής μέριμνας, να ρυθμίζεται νομοθετικά («νομοθετητέον») και να έχει ενιαίο για όλους χαρακτήρα («κοινήν ποιητέον»), γιατί μόνο έτσι υπηρετούνται η ευδαιμονία και η ενότητα της πόλης. Αν στόχος της πολιτείας είναι να οδηγήσει τους πολίτες στην αρετή και κατ' επέκταση στην ευδαιμονία, που είναι ο ύψιστος σκοπός, ο σκοπός αυτός θα επιτευχθεί, μόνο αν παρέχεται κοινό περιεχόμενο μόρφωσης σε όλους τους πολίτες. Γι' αυτό θα πρέπει να θεσπιστούν νόμοι που θα ορίζουν το περιεχόμενο και τη στόχευση της παιδείας των νέων.

Αν και ο Πλάτων αναπτύσσει τον προβληματισμό του για το δίκαιο και την παιδεία στο πλαίσιο μιας ιδεατής, ενώ ο Αριστοτέλης προβληματίζεται για την τρέχουσα εκπαιδευτική πραγματικότητα της εποχής του, δεν παύει ωστόσο να ταυτίζεται με τον δάσκαλό του σε δύο βασικές παραδοχές: α) το πρόβλημα της παιδείας μόνο μέσα στο πλαίσιο της ευρύτερης κοινωνίας/πόλεως μπορεί να συζητηθεί, β) κεντρικός στόχος όλων των ανθρώπινων δραστηριοτήτων μέσα

στην πολιτική κοινωνία είναι η συνοχή, η πρόοδος και η ευημερία της πόλεως στο σύνολό της.

B2.

Όσον αφορά το εκπαιδευτικό σύστημα, ο Αριστοτέλης επισημαίνει πως στην εποχή του επικρατεί σύγχυση και ασάφεια σχετικά με τους στόχους της παιδείας και πως δεν υπάρχει ομοφωνία σχετικά με το εκπαιδευτικό πρόγραμμα που πρέπει να διδάσκονται οι νέοι «νῦν γάρ ἀμφισβητεῖται περί τῶν ἔργων».

Στο θέμα λοιπόν της εκπαίδευσης άλλοι υποστηρίζουν πως πρέπει να διδάσκονται οι νέοι όσα οδηγούν στην κατάκτηση της αρετής «πρός ἀρετήν», ηθικής και διανοητικής και άλλοι όσα οδηγούν «πρός τόν βίον τόν ἄριστον» προς τον καλύτερο δυνατό τρόπο ζωής, τον βίο που προβάλλει κάθε κοινωνία ως «αἰρετώτερον βίον». Όπως παρατηρεῖ σε άλλο σημείο των Πολιτικών του ο φιλόσοφος, ένα παιδευτικό αγαθό χρήσιμο και για ηθικούς σκοπούς και για τη διαμόρφωση του ἀριστου βίου είναι η μουσική.

Προχωρώντας το συλλογισμό του ο Αριστοτέλης διαπιστώνει πως δεν υπάρχει μια γενική συμφωνία αν η παιδεία πρέπει να οδηγεί περισσότερο στην καλλιέργεια του νου παρά του ηθικού χαρακτήρα «πρός τήν διάνοιαν πρέπει μάλλον ἢ πρὸς τό τῆς ψυχῆς ἦθος», καθώς άλλοι υποστηρίζουν περισσότερο την πνευματική καλλιέργεια, δηλαδή τις διανοητικές αρετές, την κρίση και την οξύνοια, ενώ άλλοι θέτουν σε προτεραιότητα την ηθική ολοκλήρωση των νέων, τη διαμόρφωση ηθικού χαρακτήρα.

Η απουσία νομικού πλαισίου για την εκπαίδευση και ο ιδιωτικός της χαρακτήρας προσανατολίζουν τους ανθρώπους σε ανόμοιες επιλογές παιδείας με πολιτικές βέβαια επιπτώσεις στην ενότητα και στην ευδαιμονία της πόλης.

Διακρίνει στην εποχή του και μας παραδίδει τρεις τύπους παιδείας:

- άλλοι υποστηρίζουν ότι η παιδεία πρέπει να κάνει τους νέους ικανούς να εξασφαλίζουν τις χρήσιμες και πρακτικές γνώσεις για τη ζωή τους, «τά χρήσιμα πρὸς τόν βίον» (ωφελιμιστικός χαρακτήρας της παιδείας).

- μια δεύτερη άποψη υποστηρίζει «τά τείνοντα προς άρετήν», πως η παιδεία θα πρέπει να ασκεί τους νέους ώστε να κατακτήσουν την ηθική αρετή, να γίνουν ηθικά ενάρετοι (ηθικοπλαστικός χαρακτήρας της παιδείας).
- η άποψη πως οι νέοι θα πρέπει να μαθαίνουν «τά περιττά» αυτά δηλαδή που απλώς προάγουν τη γνώση, χωρίς να έχουν άμεσες πρακτικές εφαρμογές, προκειμένου να προαχθεί η πνευματική καλλιέργεια (γνωσιοκεντρικός χαρακτήρας της παιδείας) .

Ο φιλόσοφος αναφέρεται σε τρεις διακριτές περιοχές της παιδαγωγικής έρευνας:

α) διδακτικοί σκοποί, β) εκπαιδευτική πρακτική και γ) γνωστικό αντικείμενο. Ως πιθανοί σκοποί της παιδείας παρατίθενται διαζευτικά η αρετή ή ευτυχία, η ανάπτυξη του πνεύματος ή η καλλιέργεια της ψυχής, η χρησιμότητα της γνώσης ή η αυταξία της. Γι' αυτό τον λόγο χρησιμοποιεί παρατακτική συμπλεκτική αποφατική σύνδεση (ούτε προς άρετήν ούτε προς τὸν βίον τὸν ἄριστον) και διμελείς πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις (πότερον πρὸς τὴν διάνοιαν πρέπει μάλλον ἢ πρὸς τὸ τῆς ψυχῆς ἦθος/πότερον ἀσκεῖν δεῖ τὰ χρήσιμα πρὸς τὸν βίον ἢ τὰ τείνοντα πρὸς ἀρετήν ἢ τὰ περιττά) Η τρέχουσα εκπαιδευτική πρακτική μόνο ταραχή μπορεί να προκαλέσει στον ερευνητή, γι' αυτό και προσωρινά προσπερνάται. Ως γνωστικό αντικείμενο, τέλος, ορίζονται όλες οι δράσεις, σωματικές και πνευματικές, των ελευθέρων πολιτών

Όλοι αυτοί οι προβληματισμοί οφείλονται στο ότι όλοι τιμούν την αρετή, ο καθένας όμως δίνει διαφορετικό περιεχόμενο σε αυτή και επομένως, διαφοροποιείται και ο τρόπος με τον οποίο πρέπει να ασκείται.

Κανένας τύπος παιδείας από τους παραπάνω δεν ικανοποιεί απόλυτα τον Αριστοτέλη, γιατί ο κάθε τύπος από μόνος του δεν είναι σε θέση να προσφέρει όλα εκείνα τα γνωρίσματα που απαιτούνται για τη συγκρότηση της προσωπικότητας του σπουδαίου πολίτη και πολιτικού. Μας παραδίδει ο Αριστοτέλης τον προβληματισμό που είχε ανακύψει για τις τρεις κατευθύνσεις της παιδείας: κατάρτιση για βιοπορισμό, ή διάπλαση ενάρετου χαρακτήρα, ή καθαρή μόρφωση. Όπως θα διευκρινίσει στη συνέχεια του βιβλίου αυτού, η παιδεία που υπηρετεί πραγματικά τις αρχές της πόλης και διαπλάθει τον σπουδαίο πολίτη και

πολιτικό χρειάζεται να διέπεται από τρεις αρχές: α) τη μεσότητα, β) το δυνατό που αφορά το ανθρωπίνως εφικτό και γ) το πρέπον. Η τριπλή αυτή βάση παιδείας υπαγορεύει ένα διαφορετικό πρόγραμμα σπουδών από αυτό που παρεχόταν τότε και το οποίο ο Αριστοτέλης το κρίνει ως συγκεχυμένο και ανεπαρκές.

B3.

1. Ο Πλάτωνας καταγόταν από αριστοκρατική γενιά.
2. Η συγγραφή της Πολιτείας ολοκληρώθηκε γύρω στο 374 π.Χ., μετά τον θάνατο του Σωκράτη(399 π.Χ.).
3. Ο διάλογος Πολιτεία διεξάγεται στο σπίτι του Κέφαλου.
4. Κατά τον Πλάτωνα το μέρος της ψυχής που ηγεμονεύει είναι το λογιστικόν.
5. Ο Γλαύκων στην Πολιτεία εκφράζει την άποψη ότι η δικαιοσύνη αποτελεί μια υποκριτική κοινωνική σύμβαση.
6. Η κατώτερη τάξη στην Πολιτεία είναι αποκλεισμένη από την εξουσία.
7. Ο Αριστοτέλης, όταν έφτασε στην Αθήνα το 367 π.Χ., ήταν δεκαεφτά ετών.
8. Ο Αριστοτέλης στην Αθήνα δίδαξε στην Ακαδημία και στο Λύκειο.
9. Ο Αριστοτέλης έγραψε τα Ηθικά Νικομάχεια όταν επέστρεψε για δεύτερη φορά στην Αθήνα.
10. Ο Αριστοτέλης θεωρεί ότι η ευδαιμονία είναι ενέργεια και όχι κατάσταση της ψυχής, η οποία επιτυγχάνεται όταν ο άνθρωπος αποκτήσει την αρετή.

B4.

εσκεμμένη, προσλήψεων, περιφερειακό, κωλυσιεργεί, παρέλευση

B5.

Έπειτα από την παρουσίαση των προβληματισμών σχετικά με τον χαρακτήρα, το περιεχόμενο και τους στόχους της παρεχόμενης στην εποχή του παιδείας, ο Αριστοτέλης διατυπώνει την προσωπική του θέση πάνω σε αυτά τα ζητήματα. . Ο χαρακτήρας της παιδείας, κατά τον Αριστοτέλη, πρέπει να είναι κυρίως ηθοπλαστικός. Στόχος του εκπαιδευτικού συστήματος πρέπει να είναι η

διαμόρφωση της προσωπικότητας, η καλλιέργεια της ψυχής , του νου και του σώματος ελευθέρων πολιτών με στόχο τα έργα της αρετής . Γι' αυτό και θεωρεί ότι οι νέοι πρέπει να μαθαίνουν όσα ταιριάζουν σε ελεύθερους ανθρώπους και όχι ευτελείς γνώσεις , οι οποίες αδρανοποιούν το σώμα και τον νου του ανθρώπου, τον καθιστούν αγροίκο, άξεστο («βάνουσον») και τον απομακρύνουν από την κατάκτηση της αρετής. Φαίνεται ότι δεν αποδοκιμάζει απολύτως καμιά διάσταση γνώσης (χρήσιμη, αναγκαία, επιστημονική και ηθοπλαστική), απορρίπτει όμως τη μονοδιαστατικότητα της παρεχόμενης γνώσης και μάλιστα της πρακτικά / επαγγελματικά προσανατολισμένης. Ο άνθρωπος που εμπορευματοποιεί την επαγγελματική του γνώση και την υποτάσσει στη θέληση των άλλων δεν ανταποκρίνεται στα κριτήρια του ιδανικού, δηλαδή σε άνθρωπο ελεύθερο και αγαθό που υπηρετεί συνειδητά την πόλη.

Παρόμοια είναι και η άποψη που εκφράζεται στο απόσπασμα από τους Νόμους του Πλάτωνα. Ο Αθηναίος διατυπώνει την άποψη ότι η παιδεία είναι εκείνη που ασκεί τον άνθρωπο από την παιδική ηλικία στην αρετή και που επιτρέπει στον άνθρωπο να γίνει ηθικά και πολιτικά ενάρετος, εφοδιάζοντάς τον με εκείνα τα γνωρίσματα που απαιτούνται για τη συγκρότηση της προσωπικότητας του σπουδαίου πολίτη. Συμφωνεί, επομένως, με τον Αριστοτέλη στον ηθοπλαστικό χαρακτήρα της παιδείας.

Επιπλέον, όπως και ο Αριστοτέλης, έτσι και ο Αθηναίος αποδοκιμάζει και θεωρεί ανελεύθερη και βάνουση οποιαδήποτε μορφή γνώσης υπηρετεί κάποια συγκεκριμένη σκοπιμότητα, όπως την απόκτηση πολιτικής δύναμης, ή τη γνώση που δεν στοχεύει στην αρετή και τη δικαιοσύνη. Γι' αυτό και θεωρεί ότι οφείλει ο καθένας να επιδιώκει σε όλη του τη ζωή την παιδεία που κυρίαρχο στόχο έχει την καλλιέργεια της αρετής , γιατί μόνο αυτή μπορεί να συμβάλλει στη συγκρότηση μιας προσωπικότητας ολοκληρωμένης.

Γ1.

Από την άλλη μεριά, αυτοί για τους οποίους η πατρίδα υπήρξε και μητέρα, αγαπούν τη γη από την οποία γεννήθηκαν και ανατράφηκαν, ακόμα κι αν κατέχουν λίγη, ακόμα κι αν είναι τραχιά και άγονη· ακόμα κι αν δεν μπορούν να επαινέσουν την αρετή του εδάφους, σίγουρα δεν θα τους λείψουν τα εγκώμια για την πατρίδα. Αλλά ακόμα κι αν δουν άλλους να υπερηφανεύονται για τις ανοιχτές πεδιάδες τους και για τα λιβάδια που είναι διάσπαρτα με κάθε λογής φυτά, και αυτοί δεν ξεχνούν να εγκωμιάσουν την πατρίδα.

Γ2. Ο Λουκιανός θεωρεί ότι η αγάπη για την πατρίδα είναι εύκολα αντιληπτή από τον καθένα, αν παρατηρήσει τη συμπεριφορά των ανθρώπων που είναι αυτόχθονες, που έχουν γεννηθεί και μεγαλώσει στην ίδια γη (Όσον δέ τῆς εὐνοίας τῆς πρὸς τὰς πατρίδας μέτεστιν τοῖς ὡς ἀληθῶς γνησίοις πολίταις μάθοι τις ἂν ἐκ τῶν αὐτοχθόνων). **Απόδειξη της αγάπης τους αποτελεί το γεγονός ότι δεν παραλείπουν ποτέ να την επαινούν**(τῶν γε ὑπὲρ τῆς πατρίδος οὐκ ἀπορήσουσι ἐγκωμίων), **ακόμα κι αν δεν έχει να δείξει τίποτα ξεχωριστό** (κἂν ὀλίγην ἔχῃσι, κἂν τραχεῖαν καὶ λεπτόγεων), **ακόμα κι αν υστερεί στη σύγκριση με άλλους τόπους εύφορους και πλούσιους**(κἂν ἴδωσιν ἑτέρους σεμνυνομένους πεδίοις ἀνειμένους καὶ λειμῶσι φυτοῖς παντοδαποῖς διειλημμένοις, καὶ αὐτοῖ τῶν τῆς πατρίδος ἐγκωμίων οὐκ ἐπιλανθάνονται).

Επιπλέον, η επιθυμία όλων να επιστρέψουν στη γη που τους γέννησε, ακόμα κι αν τους προσφέρεται η δυνατότητα μιας καλύτερης ζωής σε άλλο τόπο(καὶ σπεύδει τις εἰς τὴν πατρίδα, κἂν νησιώτης ᾖ, κἂν παρ' ἄλλοις εὐδαιμονεῖν δύνηται), **καθώς επίσης και η επιθυμία τους να ταφούν, ακόμα κι αν είχαν τη δυνατότητα να είναι αθάνατοι, στον τόπο που γεννήθηκαν και μεγάλωσαν**(καὶ διδομένην ἀθανασίαν οὐ προσήσεται, προτιμῶν τὸν ἐπὶ τῆς πατρίδος τάφον), **φανερώνει το μέγεθος της αγάπης τους. Το πόσο πολύτιμη ήταν η πατρίδα, φαίνεται άλλωστε και από το ότι οι απανταχού νομοθέτες έχουν ορίσει την εξορία ως τη σκληρότερη τιμωρία για τα πιο μεγάλα αδικήματα**(τούς πανταχοῦ νομοθέτας ἴδοι τις ἂν ἐπὶ τοῖς μεγίστοις ἀδικήμασιν ὡς χαλεπωτάτην ἐπιβεβληκότας τὴν φυγὴν τιμωρίαν).

Γ3.α. ὁ ἔπηλυς, ἡ γαστήρ, ὁ λειμῶν

Γ3.β. τοῦ τραχέος, τοῦ λεπτόγεω

Γ3.γ. μετῆν, ἐδύνατο και ἠδύνατο, ἐωρᾶτο

Γ3.δ. διδῶ , προτιμᾶς

Γ4.α.

1. Η πρόταση είναι δευτερεύουσα πλάγια ερωτηματική μερικής άγνοιας.

Λειτουργεί ως αντικείμενο στο ρήμα μάθοι ἄν της κύριας πρότασης.

2. τῆς εὐνοίας: Αντικείμενο στο ρήμα μέτεστιν

τοῖς πολίταις: Δοτική προσωπική του ενεργούντος προσώπου στο ρήμα μέτεστιν.

Γ4.β. «κᾶν ἀπορῶσι τῆς γῆς ἐπαινέσαι τὴν ἀρετὴν»: Η δευτερεύουσα παραχωρητική πρόταση εκφέρεται με υποτακτική και δηλώνει το προσδοκώμενο. Εξαρτάται από το ρήμα ἀπορήσουσι (οριστική μέλλοντα), με το οποίο σχηματίζει λανθάνοντα υποθετικό λόγο.

«ὥστε καὶ τοὺς πανταχοῦ νομοθέτας ἴδοι τις ἄν ἐπὶ τοῖς μεγίστοις ἀδικήμασιν ὡς χαλεπωτάτην ἐπιβεβληκότας τὴν φυγὴν τιμωρίαν»: Η δευτερεύουσα συμπερασματική πρόταση εκφέρεται με δυνητική ευκτική και δηλώνει αποτέλεσμα δυνατό ή πιθανό στο παρόν και το μέλλον.

Γ4.γ. Η μετοχή που εξαρτάται από το ρήμα ἴδωσι είναι η κατηγορηματική μετοχή σεμνυνομένου. Αναλύεται σε δευτερεύουσα ειδική πρόταση.

κᾶν ἴδωσιν ὅτι ἕτεροι σεμνύονται